

**Polska siła robocza
w Organizacji Todta
w Norwegii i Finlandii
w latach 1941–1945**

Emilia Denkiewicz-Szczepaniak

**Polska siła robocza
w Organizacji Todta
w Norwegii i Finlandii
w latach 1941–1945**

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2018

Recenzenci
Czesław Łuczak
Jan Sziling

Redaktor Wydawnictwa
Katarzyna Ambroziak

Projekt okładki i stron tytułowych
Filip Sendal

Skład i łamanie
PRACOWNIA

Wydanie drugie

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

Dziękujemy Bibliotece Uniwersytetu Gdańskiego
za pomoc w przygotowaniu książki
do opracowania

ISBN 978-83-7865-613-5

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Spis treści

Wstęp.	7
Rozdział 1.	
Organizacja Todta jako naczelna instytucja budowlana Trzeciej Rzeszy	14
1.1. Główne cele polityki wewnętrznej i zagranicznej Trzeciej Rzeszy	14
1.2. Fritz Todt – „Baumeister” hitlerowskich Niemiec i twórca Organizacji Todta	16
1.3. OT pod rządami Alberta Speera	20
1.4. Powiązania i stosunki OT z Wehrmachtem	25
1.5. Rozwój i struktura wewnętrzna EG Wiking	29
1.6. Zakres prac budowlanych OT w Skandynawii	36
Rozdział 2.	
Werbunek Polaków do prac Organizacji Todta w Norwegii i Finlandii	43
2.1. Polityka zatrudnienia OT w Skandynawii	43
2.2. Pobór do OT z ziem polskich włączonych do Trzeciej Rzeszy	57
2.3. Werbunek do OT w Generalnym Gubernatorstwie	73
2.3.1. Rekrutacja do prac w GG i na ziemiach rosyjskich	73
2.3.2. Transport robotników z Podbeskidzia z kwietnia 1943 roku	77
2.3.3. Specjalna akcja werbunkowa OT wiosną i latem 1943 roku	79
2.3.4. Werbunek do OT od jesieni 1943 do jesieni 1944 roku	83
2.4. Transport pomiędzy Trzecią Rzeszą a Skandynawią	96
2.4.1. Ogólna sytuacja transportu niemieckiego w krajach skandynawskich	96
2.4.2. Drogi transportu Polaków do Norwegii i Finlandii	99
Rozdział 3.	
Front prac budowlanych Organizacji Todta w Norwegii i Finlandii z udziałem Polaków	107
3.1. Budowa umocnień obronnych i różnych obiektów wojskowych w Norwegii	107
3.1.1. Znaczenie strategiczne Norwegii	107
3.1.2. Realizacja programu budowy „twierdzy” norweskiej	113
3.1.3. Budowa lotnisk	120
3.1.4. Baza dla niemieckich statków podwodnych w Trondheim	121
3.2. Budowa kolei arktycznej w Norwegii	131
3.2.1. Norweskie i niemieckie plany budowy kolei	131
3.2.2. Realizacja niemieckich planów budowy kolei arktycznej w Norwegii	136
3.3. Budowa, modernizacja i utrzymanie przejezdności dróg w Norwegii	157
3.4. Prace drogowe, kolejowe i fortyfikacyjne w Finlandii	164

Rozdział 4.

Polityka socjalna Organizacji Todta w Skandynawii	174
4.1. Warunki płacy w OT	174
4.1.1. Ogólne zasady płac w OT	174
4.1.2. Warunki płacy Polaków	181
4.1.3. Warunki urlopowe dla Polaków	187
4.2. Zakwaterowanie i wyżywienie	190
4.2.1. Zakwaterowanie robotników i jeńców wojennych	190
4.2.2. Wyżywienie	200
4.2.3. Zaopatrzenie w odzież i opieka zdrowotna	213
4.3. Losy Polaków zatrudnionych w EG Wiking do 8 maja 1945 roku	218

Rozdział 5.

Repatriacja Polaków z Norwegii	227
5.1. Przygotowania rządu norweskiego na emigracji do repatriacji obcokrajowców z Norwegii	227
5.2. Rejestracja Polaków na terenie Norwegii i skupienie w obozach zbiorczych (maj–lipiec 1945 r.)	230
5.3. Polskie obozy repatriacyjne w Norwegii	235
5.4. Akcja dyplomatyczna wokół „sprawy polskiej”	244
5.5. Przebieg repatriacji	249

Zakończenie	256
-----------------------	-----

Bibliografia	259
------------------------	-----

Wykaz skrótów	267
-------------------------	-----

Spis tabel	270
----------------------	-----

Spis ilustracji i wykresów	273
--------------------------------------	-----

Indeks nazwisk	275
--------------------------	-----

Indeks nazw geograficznych	279
--------------------------------------	-----

Polnische Arbeitskräfte in der Organisation Todt in Norwegen und in Finnland in den Jahren 1941–1945	286
---	-----

Polsk arbeidskraft i organisasjon TODT i Norge og Finnland i årene 1941–1945	290
---	-----

The Polish workforce in the Todt Organisation in Norway and Finland in the years 1941–1945	294
---	-----